

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра Фінансового менеджменту та фондового ринку

РЕФЕРАТ
Кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(шифр та найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування
«Фінансовий та страховий менеджмент»
(назва магістерської програми)

на тему: «Кредитна політика комерційного банку (на прикладі ПАТ
КБ Приватбанк)»
(назва теми)

Виконавець:

студент ЦЗФН

Журенко А.В.

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

Д.є.Н.

(науковий ступінь, вчене звання)

Баранова В.Г.

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ОДЕСА – 2018

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Результативність заходів щодо стабілізації економіки країни в часи кризи, забезпечення повернення до сталого розвитку багато в чому визначається надійністю банківської системи та адекватністю її діяльності реальним економічним умовам. Ефективність основного виду банківської діяльності – кредитування – визначається мірою наукової обґрунтованості положень, на яких базуються кредитні відносини банків із позичальниками, методів формування та інструментів реалізації кредитної політики. Дослідження банківської системи показує, що стрімке погіршення фінансового стану багатьох банків за останні роки було спричинено проблемами у кредитній діяльності. Значні збитки по даному напрямку діяльності зумовлюються невчасною сплатою відсотків за надані кредити, неповерненням самих боргів, а часто й залученням занадто дорогих кредитних ресурсів та нерентабельним їхнім розміщенням. У роки кризи з 2008 р. зростала питома вага прострочених кредитів, застосовувалась практика багаторазової їхньої пролонгації, а також спостерігалася затримка повернення позик клієнтами банку. Ситуація значно погіршилась починаючи з 2014 року під дією несприятливих політичних та воєнних чинників. Окрім цього, недосконалий механізм формування та реалізації кредитної політики у вітчизняних банках створює суттєву перешкоду на шляху використання нагромадженого в світі досвіду досягнення економічного зростання за допомогою саме фінансово-кредитних важелів управління. Це особливо актуалізує необхідність теоретичного та практичного дослідження проблем формування та реалізації кредитної політики банків та особливостей їхніх кредитних відносин із позичальниками.

В умовах жорсткої конкуренції сучасний комерційний банк змушений постійно боротися за своїх клієнтів і їх ресурси, пропонувати нові банківські продукти і послуги, що забезпечують йому і його клієнтам необхідну прибуток, демонструвати свою надійність, стабільність і здатність швидко реагувати на зміни ринкової кон'юнктури.

У нових економічних умовах незмірно зросли вимоги до якості банківського менеджменту, що, безумовно, виводить на перший план проблему формування та управління кредитним портфелем комерційного банку, актуальність якої обумовлена наступними обставинами:

По-перше, роллю кредитування, оскільки з його допомогою вирішуються проблеми, що стоять перед всією економічною системою; Кредит акумулює капітал, що вивільнився тим самим обслуговуючи перелив капіталу, що забезпечує нормальний відтворювальний процес, служить потужним засобом розширення масштабів виробництва, збільшення основного капіталу, будівництва нових великих і технічно добре оснащених підприємств;

По-друге, значною часткою кредитних операцій в активних операціях банків; банки – багато профільні установи, здатні виконувати до 200 видів різноманітних операцій, але кредит забезпечує одну з головних статей доходу банків.

Третє, високими кредитними ризиками, так як неповернення кредиту - один з вирішальних факторів, що погіршують фінансовий стан банків;

По-четверте, ефективністю кредитної діяльності банків, що залежить від якості та ступеня ризикованості кредитної політики. Притаманній вітчизняній економіці у сучасних умовах високі ризики і суттєві перепади прибутковості кредитних інструментів вимагають оптимізації кредитної політики комерційного банку.

Таким чином, розробка та реалізація кредитної політики комерційного банку - найважливіша складова банківського менеджменту, що впливає на прибутковість, надійність і ліквідність банку.

Враховуючи, що сучасна економіка характеризується пошуком шляхів реформування банківської системи з метою підвищення її ефективності і стійкості, представляється важливим розглянути актуальні в теоретичному і практичному аспектах проблеми формування та реалізації кредитної

політики комерційного банку, рішення яких сприятиме ефективному управлінню ресурсами комерційних банків.

В теоретичному доробку сучасних науковців відсутні концептуальні роботи, присвячені проблемам формування та реалізації кредитної політики в специфічних умовах української економіки. У більшості досліджень кредитна політика банку та механізм її реалізації в умовах нестабільності ринку не розглядається комплексно і вимагає системного підходу до вивчення.

Мета і завдання дослідження. Основна мета цього дослідження полягає в розробці практичних рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності кредитної політики банку та механізму її реалізації в процесі банківської діяльності.

Реалізація поставленої мети забезпечується вирішенням наступних завдань:

- визначити поняття кредитної політики банку як окремої дефініції та обґрунтувати цілі банківської діяльності у процесі її формування;
- охарактеризувати основні чинники, що визначають кредитну політику банку
- визначити та проаналізувати основні параметри здійснення кредитної політики банку;
- здійснити оцінку ефективності механізму реалізації кредитної політики банку;
- провести моделювання деяких параметрів здійснення кредитної політики банку;
- розробити рекомендації щодо покращення кредитної політики банку та механізму її реалізації на прикладі конкретного банку на підставі результатів економіко-математичного моделювання основних її параметрів

Об'єктом дослідження є процес формування та реалізації кредитної політики банку, що виникає у рамках економічних відносин між кредиторами і позичальниками.

Предметом дослідження є механізм формування та реалізації кредитної політики комерційного банку.

Методи дослідження. У процесі магістерського дослідження були використані загальнонаукові прийоми і методи наукового пізнання. Серед них: метод групування, порівняння та узагальнення економічних показників для дослідження тенденцій і закономірностей формування кредитної політики, для аналізу та оцінки кредитного портфеля банку загалом та в розрізі його основних елементів; метод теоретичного узагальнення і порівняння для розкриття основних сутнісних аспектів кредиту та ролі і місця кредитних операцій у структурі банківських активів; метод аналізу і синтезу для оцінки тенденцій формування кредитної політики банку; метод причинно-наслідкового зв'язку для обґрунтування особливостей дії факторів впливу на механізм реалізації кредитної політики банку; абстрактно-логічний метод для розкриття теоретичних основ формування кредитної політики банку, уточнення відповідної понятійної бази та визначення шляхів удосконалення механізму формування та реалізації кредитно політики комерційного банку, екстраполяції та прогнозування (для обґрунтування оптимальних напрямів формування кредитної політики банку в трансформаційних умовах здійснення діяльності).

Інформаційна база дослідження представлена офіційними даними комітету державної статистики; НБУ, даними, опублікованими в монографіях і дисертаціях, довідкової та методичної літератури; матеріалами періодичної преси та інформаційними ресурсами мережі Інтернет за темою магістерського дослідження. У роботі використовувалися законодавчі та нормативні акти України, щодо питань функціонування банківської системи, а також практичні матеріали роботи публічного акціонерного товариства комерційного банку «ПриватБанк» (далі ПАТ ПриватБанк»), матеріали наукових конференцій та семінарів.

Структура та обсяг дипломної роботи. Дипломна робота викладена на 103 сторінках друкованого тексту, ілюструється 6 рисунками і 18

таблицями та складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел із 50 найменувань і додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі « **Теоретичні основи формування та реалізації кредитної політики комерційного банку** » розкрили , що кредитна політика торкається таких основних аспектів кредитування, які загалом можна визначити як систему реалізації прийнятих напрямів кредитної політики: організація процесу кредитування; контроль за практичною реалізацією кредитної політики; управління кредитним портфелем; розподіл повноважень; класифікація кредитів; поточна робота з кредитами; класифікація резервів. Кредитна політика необхідна для забезпечення послідовності дій, диверсифікації діяльності банку; делегування повноважень і обов’язків кредитних працівників; розвитку загальної кредитної культури в банку. Кредитна політика – це «живий» документ, в якому відбиваються як внутрішні зміни конкретного банку, так і зміни в банківській системі в цілому. Тому вміст кредитної політики та відповідних інструкцій і нормативів коригується з урахуванням змін кон’юнктури. Кредитна політика може включати кредитні нормативи, порядок та інколи навіть окремі правила з кредитування, але, перш за все, вона містить директиви загального характеру, загальну стратегію кредитування, прийняту в конкретному банку.

У другому розділі «Аналіз кредитної політики ПАТ КБ «Приватбанк» , проаналізовано : кредитів та авансів клієнтам за кредитною якістю ПАТ КБ «ПриватБанк» класифікує кредити та аванси корпоративним клієнтам, підприємствам малого та середнього бізнесу і приватним підприємцям за такими категоріями: кредити великим, середнім та малим позичальникам залежно від їх суми, як показано далі:

- 1) великі позичальники – понад 100 мільйонів гривень;
- 2) кредити середнім позичальникам – від 1 мільйона гривень до 100 мільйонів гривень;
- 3) кредити малим позичальникам до 1 мільйона гривень.

При проведенні аналізу кредитів та авансів клієнтам за кредитною якістю ПАТ КБ «Приватбанк» класифікує кредити та аванси фізичним особам залежно від їх суми, як показано далі:

- 1) кредити від 1 до 100 мільйонів гривень;
- 2) кредити менше 1 мільйона гривень.

Якщо умови фінансових активів переглядаються і переглянуті умови суттєво відрізняються від попередніх умов, новий актив спочатку визнається за справедливою вартістю.

Інформаційною базою аналізу є окрема фінансова звітність за Міжнародними стандартами фінансової звітності ПАТ КБ "Приватбанк", оскільки вона містить максимально повну наповненість інформативних показників, що стосуються кредитної політики банку.

Загальна сума кредитів та авансів клієнтам протягом 2013-2015 років зростає, проте темпи зростання резерву на знецінення кредитів перевищують у 201 році темпи зростання кредитів та авансів клієнтам, що свідчить про погіршення якості кредитного портфелю банку на кінець періоду, що підлягає аналізу. Цей висновок підтверджується також даними консолідованої фінансової звітності банку щодо зростання суми процентних доходів по знецінених кредитах і авансах клієнтів. Станом на 31 грудня 2014 року по знецінених кредитах та авансах клієнтам був нарахований процентний дохід у сумі 3 122 мільйона гривень (на 31 грудня 2013 року – 1 859 мільйонів гривень).

У третьому розділі «Напрямки удосконалення механізму реалізації кредитної політики ПАТ КБ «Приватбанк» проведене дослідження показало, що у ПАТ КБ «ПриватБанк» існує ряд факторів, що визначають специфіку формування та реалізації його кредитної політики. Передусім, мова йде про належність даного банку до складу фінансово-промислової групи. Даний факт вносить досить значні корективи у процеси формування та реалізації

кредитної політики банку, зокрема визначає її орієнтованість саме на членів групи Приват.

Проте існує й інший аспект, що повинен стати визначальним у процесі формування кредитної політики банку. Так, ще у грудні 2014 року Національний банк України року назвав системно важливими вісім банків, в які увійшов і ПАТ КБ «ПриватБанк». Щодо цього навіть було прийнято офіційну постанову № 863 від 25.12.2014 року, яке вступило в силу з 1 січня 2015 року. Згідно з цією постановою до основних критеріїв системної важливості банків відносяться загальний обсяг активів, зобов'язань юридичних і фізичних осіб, обсяг міжбанківського кредитування і фінансування найважливіших секторів економіки.

Проте категорія системо утворюючого, ще не гарантує стабільного та ефективного розвитку. Так, серед системоутворюючих фінансових установ був названий, в тому числі, Дельта Банк. А всього лише через пару місяців, 2 березня 2015 правління Нацбанку України прийняв постанову про віднесення «системно важливого» Дельта Банку до категорії неплатоспроможних.

Дійсно, навколо ПАТ КБ «ПриватБанк» досить регулярно гуляють якісь розмови, чутки, плітки, які, як пояснюють самі приватівці, розпускають їх вороги і конкуренти. Наприклад, 12 березня 2015 року у Верховній Раді зареєстровано законопроект № 2365, суть якого зводилася до націоналізації ПриватБанку. У самому банку скандальний законопроект оцінили як чергову провокацію, яка не має відношення до економічної реальності і законодавчого процесу, схожу більше на спробу особистої «шкоди» власникам банку або особистих «розборок» з ними.

За даними НБУ, в ПАТ КБ «ПриватБанк» зосереджено майже 26% вкладів фізичних осіб у банківській системі і 15,5% активів банківської системи, він є найбільшим банком України з активами 271,5 млрд. грн. станом на кінець 3-го кварталу 2016 року.

Станом на 1 січня 2016 року частка приватівських активних платіжних карт становила близько половини (приблизно 16 млн.) від усіх випущених

карт, а кошти фізичних осіб складають більше 50% пасивів банку. При цьому більше 50% всіх банкоматів і платіжних терміналів теж «приватівські».

ВИСНОВКИ

У рамках дослідження кредитної політики комерційного банку було враховано особливості зовнішнього середовища в якому працює банк та визначено основні параметрів роботи вітчизняного банківського сектору. У результаті було визначено, що зовнішні фактори на сьогоднішній день чинять несприятливий вплив на кредитну політику банку, передусім мова йде про загальну економічну кризу та девальвацію національної валюти. Протягом періоду, що аналізується найбільший обсяг та питома вага списаних кредитів приходить на напрямок кредитування юридичних осіб – на кінець 2015 року даний показник складає більш ніж 90%. Оцінка ефективності кредитної політики банку показала, що майже уся сума процентного доходу отримується банком саме від кредитного портфелю, причому основний дохід приносить саме кредитування юридичних осіб. В цілому можемо констатувати погіршення рівня ефективності кредитної політики ПАТ КБ «ПриватБанк» протягом аналізованого періоду, що потребує подальшої розробки рекомендацій щодо його оптимізації.

Таким чином, у рамках реалізації кредитної політики ПАТ КБ «Приватбанк» необхідні значні зміни, націлені на диверсифікацію кредитного портфелю з позиції юридичної належності капіталів його позичальників. Рекомендуємо власникам банку провести політику лібералізації щодо процесів кредитування осіб не пов'язаних з групою Приват. Власникам банку слід усвідомити, що в кінцевому підсумку це дозволить зробити діяльність банку стабільно прибутковою та значно мінімізує інсайдерські ризики.

АНОТАЦІЯ

Журенко Анастасії Вікторівни

**«Кредитна політика комерційного банку (на прикладі ПАТ КБ
Приватбанк)»**

**кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі
спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою «Фінансовий та страховий менеджмент»
Одеський національний економічний університет, м. Одеса, 2017 рік**

У роботі розглянуті теоретичні основи формування та реалізації кредитної політики комерційного банку та визначені наукові підходи до її класифікації та оцінки. Проведено аналіз механізму реалізації кредитної політики ПАТ КБ «Приватбанк», виявлено її основні параметри та фактори впливу, що вказують на її ризикованість і погіршення рівня ефективності та необхідність удосконалення. Надані рекомендації щодо покращення механізму реалізації кредитної політики.

Ключові слова: кредитна політика, механізм реалізації, аналіз кредитної політики, банківська система, специфіка реалізації

ANNOTATION

Zhurenko Anastasia

**The credit policy of a commercial bank (on the example of CB "Privatbank")
thesis for Master degree in specialty "Finance, banking and insurance"
under the program " Financial and insurance management "
Odessa national economic University, Odessa, 2017**

The paper considers the theoretical foundations of the formation and implementation of the commercial bank's credit policy and defines the scientific approaches to its classification and evaluation. The analysis of the mechanism of realization of the credit policy of PJSC CB "Privatbank" was carried out, its main parameters and factors of influence were revealed, indicating its riskiness and deterioration of the level of efficiency and the need for improvement. Provided recommendations for improving the mechanism of realization of credit policy.

Key words: credit policy, mechanism of realization, analysis of credit policy, banking system, specificity of implementation.